

Управління культури  
Черкаської обласної державної адміністрації  
КЗ «Обласна універсальна наукова бібліотека  
імені Тараса Шевченка»  
Черкаської обласної ради

# **Бібліотека в системі правової обізнаності громади**

Методичні рекомендації

Черкаси 2019

УДК  
К78

**Бібліотека в системі правової обізнаності громади:**  
метод.рек./Департамент культури та взаємозв'язків з  
громадськістю Черкас. облдержадмін., Комунал. закл. «Обл.  
універс. наук. б-ка ім. Тараса Шевченка»; укладач І. В.  
Терещенко. – Черкаси, 2019. – 12 с.

Видання призначене для працівників бібліотек.

*© Комунальний заклад «Обласна  
універсальна наукова бібліотека  
імені Тараса Шевченка»  
Черкаської обласної ради, 2019*

У сучасних умовах розбудови правової системи України, що базується на зміцненні прав людини і громадянина, важливим є піднесення на належний рівень правосвідомості і правової культури населення.

Важливим напрямком діяльності бібліотек є створення умов для повного задоволення інформаційно - правових запитів членів громади на основі бібліотечного фонду з використанням сучасних інформаційних технологій. Сучасна бібліотека повинна швидко адаптуватися до потреб читача, його запитів, бути корисною та затребуваною для своєї громади. Інновації стали невід'ємною частиною бібліотечного життя. Вони допомагають бібліотекам стати конкурентоздатними, запроваджувати нові бібліотечні послуги, формувати позитивний імідж у суспільстві й конкретній громаді.

Правова ініціатива змінює відношення громади до бібліотек, закріплює за ними статус інформаційних і освітніх центрів.

В цьому напрямку важливе місце належить роботі Центрів правової (соціальної) інформації (ЦПІ), в яких концентруються фонди правознавчої тематики, забезпечується відкритий доступ до них; надається комплекс довідково-інформаційних послуг, проводяться заняття, спрямовані на підвищення правової культури громадян; надаються безкоштовні юридичні консультації тощо. Центри мають функціонувати в тісній співпраці з управліннями юстиції, до їх діяльності доцільно залучити волонтерів із числа студентів юридичних факультетів університетів.

Ресурси, які знаходяться у розпорядженні ЦПІ, дозволяють пропонувати користувачам:

- пошук правових актів в електронних базах даних;

- надання інформації на дисплеї для короткого ознайомлення;
- видача довідки про місце та час надрукування документа;
- тематичні довідки;
- перенесення інформації на паперові та електронні носії;
- пошук правової та юридичної літератури в електронному каталозі бібліотеки;
- отримання замовлень на пошук правового акту по телефону, факсу, електронній пошті;
- підбірка законодавчих актів з теми запиту;
- виконання усіх видів довідок: фактографічних, бібліографічних, тематичних, аналітичних;
- надання аудіо - та відео - матеріалів з правознавства;
- сканування;
- комп'ютерний переклад тексту на іноземну мову;
- роздрукування правових актів у чорно-білому та кольоровому варіантах;
- оперативне інформування про нові надходження за допомогою електронної пошти;
- ознайомлення з віртуальними виставками на правову тематику.

На допомогу формуванню правової свідомості користувачів у бібліотеках необхідно використовувати широкий спектр форм і методів роботи, виходячи з можливостей кожної бібліотеки зокрема.

Важливе місце займає довідково-бібліографічна, інформаційна та масова робота, наочна популяризація літератури.

Постійними мають стати заходи до чергових річниць прийняття Конституції України із розміщенням тематичних виставок літератури з правознавства на тему «Ми - українці», «Із

історії української Конституції», «Держава. Молодь. Закон». Це - уроки громадянського виховання «Конституційні обов'язки громадян України», «Виховання правової культури - шлях до правової держави», конституційні читання, диспути, лекторії, правові навчання «Вибори і закон», «Молодь і право», «Демократія в дії», «Ми - громадяни», уроки права «Конституція - паспорт держави», «Чи знаєш ти свої права?» і т.д.

Успіхом будуть користуватися заходи:

- «Правова невідкладна допомога» - година корисних порад;
- «Територія закону» - зустрічі з юристом;
- «Етика ділових стосунків» - огляд літератури;
- «Твій помічник Інтернет» - інформ-кур 'єр.

Не менш цікавими можуть бути диспути чи дискусії, на такі теми:

- «Бізнес, злочинність і розпуста тісно переплелись»;
- «Наркобізнес та національна безпека»;
- «Корупція - жахлива реальність сьогодення».

Необхідну правову підтримку повинні надавати бібліотеки і призовній молоді. Головна і основна мета роботи з цією категорією користувачів - підвищення рівня їхньої обізнаності про свої права.

Найбільш яскравим прикладом цілеспрямованого правового захисту призовників будуть розроблені в рамках патріотичного виховання цикли заходів з правової освіти. В бібліотеках доцільно провести наступні заходи:

- правова гра «Знай свої права»;
- бесіда «Правові основи військової служби»;
- стенд «Закон про мене і мені про закон»;
- година корисних порад «Азбука права»;
- урок-гра «Наші права».

Всі ці заходи бібліотекарям бажано проводити в тісній співпраці з юристами, працівниками правоохоронних органів, представниками влади та громадських правозахисних організацій, підключаючи спеціалістів відділу у справах сім'ї і молоді, соціальної служби, освіти, що сприятиме підвищенню рівня правової культури, набуття молодими громадянами сталих правових знань та формування у них чіткої громадянської позиції.

Особливу увагу бібліотекам необхідно приділяти обслуговуванню соціально незахищених верств населення, людей з обмеженими фізичними можливостями, ветеранам та учасникам ООС, пенсіонерам. Це – інформування про зміни в пенсійному, земельному, соціальному законодавстві.

Правову інформацію, незалежно від тематики заходу, варто викладати не у формі лекцій, а у формі бесіди й діалогу, весь час звертаючись до аудиторії і ставлячи учасникам запитання, спрямовуючи і заохочуючи їх до спілкування.

Пріоритетну роль у правовому вихованні мають відігравати активні форми й методи масової роботи, які стимулюють творчість, ініціативу, самостійне та критичне мислення і базуються на принципі багатосторонньої взаємодії. До активних форм належать різноманітні види дискусій: «Шкідливі звички – шлях у безодню» за участі медичних працівників, правоохоронців, ситуаційно-рольові ігри, ігри – драматизації: «Як не стати жертвою злочину», «мозкові атаки» - «Наркоманія – дорога в безодню», інтелектуальні аукціони, тренінги «Я і мої права», аналіз проблемних ситуацій - метод case-study (від англ. case - випадок, ситуація). Мета даних заходів - з'ясувати, наскільки члени громади обізнані про свою відповідальність перед законом, суспільством. Як правило, таким заходам передуює підготовча робота: виставки літератури з

даної теми, огляди, бесіди, презентації законодавчих документів та матеріалів з правової просвіти і т. д.

Ефективною формою роботи є правознавчий клуб як самодіяльне об'єднання, що сприяє задоволенню різнобічних інтересів та потреб громади у підвищенні правової та громадянської культури.

Діяльність клубу з правознавства підпорядковується такій меті:

- ознайомлення користувачів з основами права;
- виховання у них почуття відповідальності за свої вчинки;
- повага прав інших людей;
- вміння використовувати теоретичні знання і права у різноманітних ситуаціях.

Заходи такого клубу бажано проводити в тісній співпраці з юристами, працівниками правоохоронних органів, відділів у справах сім'ї і молоді, представниками влади та громадських організацій, студентами-правниками тощо. Тематичний план роботи клубу необхідно скласти напередодні нового календарного року, за участю членів активу клубу та працівників бібліотеки. Необхідним елементом роботи є проведення соціологічних досліджень щодо окреслення кола питань, які цікавлять членів громади.

Робота бібліотек по правовому вихованню має постійно висвітлюватися на сторінках місцевих ЗМІ та у соціальних мережах. На веб-сайті бібліотеки доцільно відкрито розділ, де користувачі можуть отримати всю необхідну інформацію про послуги бібліотеки з правових питань, відсилки до сайтів місцевих органів влади, у розділі «Новини» висвітлювати всі правові заходи, проведені бібліотеками ОТГ.

Соціокультурні заходи, за умови їх інформативного і цікавого проведення, здатні бути хорошим інструментом для поширення юридичних знань серед користувачів та популяризування бібліотеки як центру надання правової інформації громади.

Позитивні зміни в бібліотеках мають відбуватися шляхом набуття нових функцій, надання якісних послуг, які є доступними, інтерактивними та відповідати потребам громади.

### **Список рекомендованих джерел:**

1. Богуш Т. Роль центру правової інформації та правової громадської приймальні у задоволенні інформаційних потреб користувачів Національної парламентської бібліотеки України / Т. Богуш, Н. Бойко / Соціологічні дослідження в бібліотеках : інформ.-аналіт. бюл. Вип. 39 / уклад. Т. Богуш – Київ, 2011. – С. 14-20.

2. Коваленко І. П. Система комунікаційних засобів формування правової культури бібліотечних фахівців / І. П. Коваленко // Вісник Харківської державної академії культури : зб. наук. праць. Вип. 28 / за заг. ред. В. М. Шейка. – Харків, 2009. – С. 158-168.

3. Вилегжаніна Т. Бібліотеки і право / Т. Вилегжаніна // Бібліотечна планета. – 2011. - №2. – С. 4-5.

4. Кириченко Г. Політика, право, інтернет / Г. Кириченко // Бібліотечна планета. – 2011. - №2. – С. 5-6.

5. Костенко Л. Соціокультурні заходи правової тематики як чинник набуття користувачами юридичних знань (з досвіду роботи Полтавської обласної бібліотеки для дітей ім. Панаса



Мирного) / Л. Костенко // Бібліотечна планета. – 2016. – №3. – С. 9-12.

6. Круліковська О. Центр правової інформації НПБУ / О. Круліковська // Бібліотечна планета. – 2011. – №1. – С. 7-8.

7. Костенко Л. Поширення правових знань у бібліотеках для дітей / Леся Костенко // Бібліотечний форум: історія, теорія, практика. – 2018. - № 2. – 28-30.

8. Скрипник О. Конституційні права людини, громадянина та гарантії їх забезпечення (за матеріалами Науково-практичної конференції Конституційного Суду України та Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАНА України, м. Київ, 21 червня 2018 р.) / Олександр Скрипнюк // Право України. – 2018. – № 6. – С. 248-269.

9. Тихомиров О. Правова інформація: теоретико-правовий аспект / Тихомиров О. // Інформаційна безпека людини, суспільства, держави. – 2012 – № 1 (8). – С. 29-35.

10. Бібліотека і правова освіта: час нових підходів: за підсумками обласного огляду-конкурсу бібліотек на кращу організацію роботи з правової освіти населення [Електронний ресурс]: веб-сайт. – Електронні текстові дані. – Режим доступу: [http://www.ounb.km.ua/vidanya/2014/bib\\_pravo.pdf](http://www.ounb.km.ua/vidanya/2014/bib_pravo.pdf) (дата звернення: 25.04.2019). – Назва з екрана.

11. Биба Н. Міжгірські бібліотеки допомагають населенню у правовій освіті [Електронний ресурс]: веб-сайт / Н. Биба. – Електронні текстові дані. – Режим доступу: <http://www.mukachevo.net/ua/news/view/43726> (дата звернення: 25.04.2019). – Назва з екрана.

12. Блажкевич А. Безкоштовні юридичні послуги в бібліотеках у контексті забезпечення сучасних потреб громадянського суспільства [Електронний ресурс]: веб-сайт / Блажкевич А. – Електронні текстові дані. – Режим доступу:

[http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com\\_content&view=article&id=3076:bezkoshtovni-yuridichni-poslugi-v-bibliotekakh-u-konteksti-zabezpechennya-suchasnikh-potreb-gromadyanskogo-suspilstva&catid=81&Itemid=415](http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3076:bezkoshtovni-yuridichni-poslugi-v-bibliotekakh-u-konteksti-zabezpechennya-suchasnikh-potreb-gromadyanskogo-suspilstva&catid=81&Itemid=415) (дата звернення: 25.04.2019). –

Назва з екрана.

13. Правове виховання дітей і молоді [Електронний ресурс]: веб-сайт Кіровоградська районна бібліотека для дорослих і дітей. – Електронні текстові дані. – Режим доступу: <https://sites.google.com/site/libkrb2008%D0%B4%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B8/pravov-e-vihovanna-ditej-i-molodi-z-dosvidu-roboti-bibliotek-kirovogradskogo-rajonu> (дата звернення: 22.04.2019). – Назва з

екрана.

14. Я маю право: інформаційно-методичні рекомендації [Електронний ресурс]: веб-сайт. – Електронні текстові дані. – Режим доступу: <http://cls.ks.ua/zaxod-https://ru.calameo.com/read/005648584945106230efc> (дата звернення: 22.04.2019). – Назва з екрана.

*Укладач*  
*Редактор*  
*Відповідальний за випуск*

*І.В. Терещенко*  
*В.К.Величко*  
*Л.П.Капкаєва*

Видавець: КЗ «ОУНБ імені Тараса Шевченка»  
18000 м. Черкаси, вул. Байди Вишневецького, 8  
Електронна адреса: [ounb@library.ck.ua](mailto:ounb@library.ck.ua)  
Науково-методичний відділ : [metod@library.ck.ua](mailto:metod@library.ck.ua)